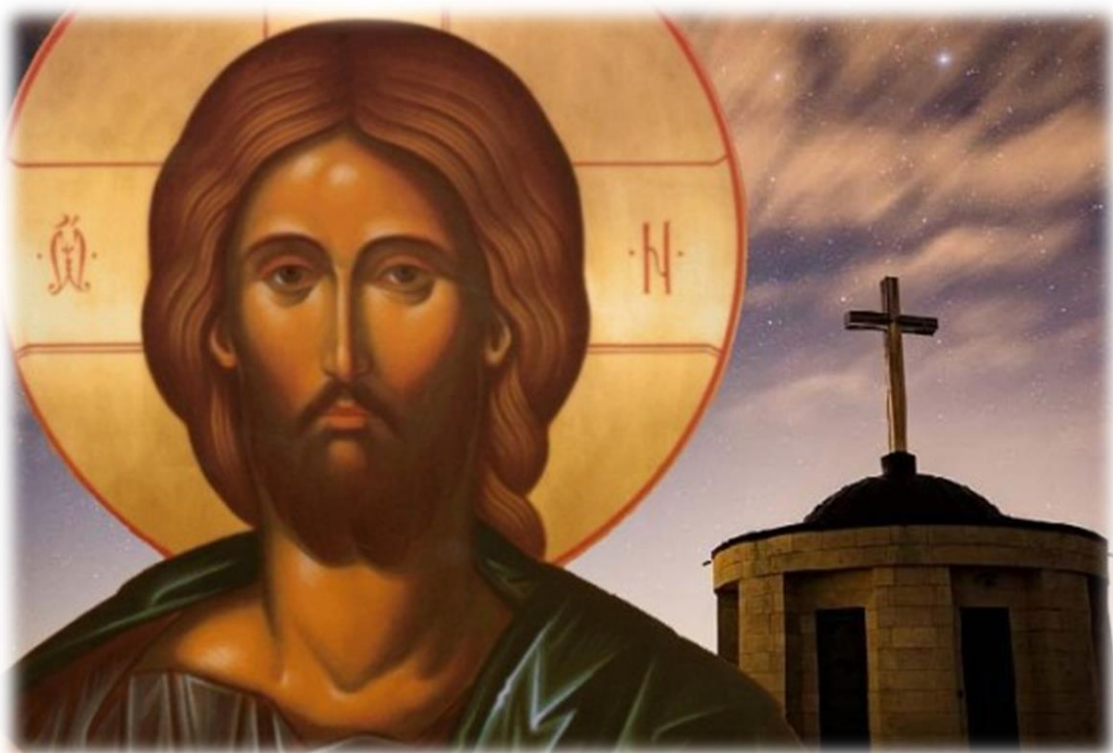

Η αγία χρήση του μυαλού.

Ιερομόναχος Ιουστίνος.

Ας επικεντρώσουμε την προσοχή μας στην αγία χρήση του μυαλού, αφού «ο υιός του Θεού ήκει και δέδωκεν ημίν διάνοιαν ίνα γινώσκωμεν τον αληθινόν» Θεό (Α' Ιω. 5.20).

Η όποια αμαρτία δεν έχει θέση στον άνθρωπο, γιατί είναι προικισμένος με τη λογική –αμαρτία στην πρώτη της έννοια θα πει σφάλμα, αποτυχία. Μα βλέπουμε τόσους και τόσους ν' αμαρτάνουν σοβαρά. Τι γίνεται;

Σε αυτή τη περίπτωση ο εμπαθής άμυαλος «αν και ήταν μέσα σε τιμή δεν [το] κατάλαβε, συντάχθηκε με τα κτήνη τα ανόητα και εξομοιώθηκε με αυτά» (Ψαλμ. 48.13). Μόνο εξομοιώθηκε; Κατάντησε χειρότερός τους, αφού δεν γνωρίζει τον Κύριο και Θεό του, ενώ «το βόδι [αν και πολύ ανόητο] γνωρίζει τον αφέντη του και ο όνος το παχνί του κυρίου του» (Ησ. 1.6). Ή παίρνοντας άλλη

τροπή, ο διεφθαρμένος νους του αμαρτωλού τον κατασύρει σε επίπεδο χειρότερο, τον κάνει «υπόκοσμο»· τον κάνει εφευρέτη κακιών παντοειδούς μορφής. Ο ευφυής «γκάγκστερ», κακοποιός, είναι επικινδυνωδέστατος. «Ο όφιος ήταν ο πιο φρόνιμος [μυαλωμένος] από όλα τα θηρία πάνω στη γη». Το γύρισε σε σατανική δολιότητα και προξένησε την πανωλεθρία στον Αδάμ (Γεν. κεφ. 3).

Η ακάθαρτη διάνοια βοηθείται και εξωτερικά στις βρωμερές και εκφυλισμένες «δραστηριότητές» της. «Γιατί όχι; Θέατρα, κινηματογράφοι, περιοδικά, βιβλία, προσπαθούν να εμβάλουν την πεποίθησιν ότι ο άνθρωπος πρέπει να ζει δια τας ορμάς και τα ένστικτά του. Είναι ο καλύτερος και ασφαλέστερος τρόπος δια να παύσει κανείς να είναι άνθρωπος ή δια να μη γίνει ποτέ» (Ν. Ι. Λούβαρι, Άθως, Αθήναι 1962, σελ. 9).

Ο αείμνηστος άνθρωπος του πνεύματος και ακαδημαϊκός που έγραψε τα ανωτέρω, αν ζούσε μια-δυο δεκαετίες επιπλέον, θ' ανέφερε άλλους κτηνοποιητικούς παράγοντες σαν την τηλεόραση, το διαδίκτυο και τα βίντεο: μπροστά τους κινηματογράφος και θέατρο ωχριούν, λιποθυμούν, σβήνουν· πέθαναν σχεδόν, έγιναν μουσειακό είδος.

Η κάθαρση του νοός ήταν πολύ βασική επιδίωξη των Πατέρων. Οι διαυγείς νέες είναι που αναφωνούν μπροστά στον Χριστό «Ο Κύριος και ο Θεός μου». Έτσι έχουμε τους φωστήρες της πίστεως, τους μεγάλους ιεράρχες και Οικουμενικούς Διδασκάλους – και όχι μόνο αυτούς.

Αντίθετα, άλλες δυνατές διάνοιες και ιδιοφυΐες, σκοτισμένες όμως και μολυσμένες από τα πάθη, αυτοθεοποιημένες και αυτοθεωρούμενες σαν αυθεντίες, κατάντησαν αιρεσιάρχες.

Ο εξαγνισμός του νου! Εδώ εστιάζεται και η προσπάθεια κάθε πιστού, μια και μετά την Πτώση, όπως γράφεται στο βιβλίο της Γενέσεως, «έγκειται η διάνοια του ανθρώπου επιμελώς στα πονηρά από τη νεότητά του» (8.21). Μάλιστα «ο καθένας διανοείται στην καρδιά του επιμελώς για τα πονηρά» (6.5). Αλίμονο δε, αν και τώρα, ύστερα από την έλευση του Χριστού, μένουμε «εσκοτισμένοι τη διανοία» (Εφ. 4.18) και καταπίπτουμε «εις αδόκιμον νουν» (Ρωμ. 1.28).

Πρώτο στάδιο της κατά Θεόν πορείας του νου είναι η μετάνοια, που ακριβώς σημαίνει μεταστροφή του νου (από τα πονηρά προς τα αγαθά). Η μεταβολή αυτή ανυψώνει τον νου και τον καταξιώνει. Μας παρακαλεί λοιπόν ο Παύλος «μεταμορφούσθαι τη ανακαινώσει του νοός» (Ρωμ. 12.2), ώστε να φθάσουμε σαν και εκείνον στο να έχουμε «νουν Χριστού» (Α΄ Κορ. 2.16). νου χριστοποιημένο, αντιθέτως των «διεφθαρμένων ανθρώπων τον νουν» (Α΄ Τιμ. 6.5), αφού «όπως ακριβώς τα νέφη κρύβουν τον ήλιο, έτσι οι πονηρές έννοιες σκοτίζουν και εξολοθρεύουν τον νου» (Κλίμαξ 26 Γ΄ 14).

Σε δεύτερο στάδιο, το μυαλό αφού λευκανθεί και απαλλαγεί και από τις προηγούμενες αμαρτωλές ενθυμήσεις, γίνεται άγρυπνο στις προσβολές του διαβόλου, «άγρυπνον όμμα», μάτι (Θεοδώρου Στουδίτου Επίγραμμα 117, Εις κοιμηθείσαν, 4). φθάνει στη «νήψη» κατά την ασκητική ορολογία, στην εγρήγορση. Αρχαίος αββάς από τη Λιβύη είχε την νήψη σαν το κύριο έργο των μοναχών, οπότε όταν ρωτήθηκε τι κάνουν οι ασκητές στην έρημο απάντησε «Τον νου τηρούμε» (Μ. Γεροντικόν Πανοράματος τ. Δ΄, σελ. 220).

Χωρίς τη ρύπανση πια ο νους έχει ανοιχτό τον ορίζοντα και αποβαίνει οφθαλμός της ψυχής, το «θεωρητικό» της, το «λογιστικό» της. Έχει τότε «θεωρίες», που υποδηλώνει ακριβή αντίληψη και κατανόηση των εκάστοτε περιπτώσεων. Έχει «θεωρίες των λόγων» των ενύλων και αϋλων κτισμάτων. Δηλαδή «βλέπει» την πραγματική υπόσταση και τον βασικό σκοπό και της άλογης φύσεως αλλά και των ανθρώπων και ακόμη και των αγγέλων! Σε υψηλότερη φάση έχει «θεωρία» της θεότητας, δηλαδή γνωρίζει σωστά τα της θεότητας, όσα βέβαια είναι δυνατό να γνωρίζει. Διαφορετικά βλέπει ένας που είναι μέσα στο σκοτεινό πηγάδι της αμαρτίας και διαφορετικά ένας που έχει ανέβει ψηλά στην ουρανομήκη σκάλα της αρετής.

Τέτοιες μεθυστικές, ανάμεστες πνευματικής ηδονής «θεωρίες» και «αρπαγές νοός» απολάμβαναν και απολαμβάνουν οι νηπτικοί Πατέρες. Πρώτος διδάξας ο Παύλος, που αρπάχθηκε «έως τρίτου ουρανού» και άκουσε άρρητα ρήματα, δηλαδή έζησε ανέκφραστες καταστάσεις (Β' Κορ. 12.1-4).

Ο μιμητής συνεπώς του κορυφαίου αποστόλου καθίσταται αληθινά «θεατής του Θεού δια του νου του» κατά τη Φιλοκαλία (Μεγάλου Αντωνίου, Παραινέσεις περί ήθους ανθρώπων... 124), που επίσης παραλληλίζει: «Το μάτι τα φαινόμενα θεωρεί. Ο δε νους τα άορατα κατανοεί. Διότι ο θεοφιλής νους είναι φως της ψυχής» (128).

Ιερομόναχος Ιουστίνος.

Πηγή : <https://www.koinoniaorthodoxias.org/>